

Sygn. akt II AKo – 45/18

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lipca 2018 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie

Przewodniczący: SSA Bogusław Tocicki (spr.)

SSA Barbara Krameris

SSA Grzegorz Kapera

Protokolant: Paulina Pańczyk

przy udziale prokuratora Prokuratury Okręgowej del. do Prokuratury Regionalnej Bogdana Wrzesińskiego

po rozpoznaniu

w sprawie z wniosku **J. W.**

o wznowienie postępowania zakończony wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 3 czerwca 2008r. sygn. akt III Ko – 88/08/o, którym zasądzone od Skarbu Państwa na rzecz J. W. 25.000,- złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne pozbawienia wolności

zażalenia wniesionego przez wnioskodawczynię J. W. z dnia 13.06.2018 r.;

na postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 7 czerwca 2018r. sygn. akt III Ko – 45/18

w przedmiocie odmowy przyjęcia wniosku J. W. o wznowienie postępowania

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k., a także art. 540 § 2 k.p.k. i art. 544 § 1 i 3 k.p.k., a także art. 623 k.p.k. w zw. z art. 639 k.p.k.

p o s t a n o w i ł :

I. zaskarżone postanowienie w przedmiocie odmowy przyjęcia wniosku J. W. o wznowienie postępowania utrzymać w mocy;

II. nie uwzględnić wniosku J. W. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu wznowieniowym i zwolnić wnioskodawczynię od ponoszenia kosztów postępowania wznowieniowego;

III. zawarte we wniosku o wznowienie postępowania żądanie o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawczyni J. W., kwoty ponad 25.000,- złotych, którą została już zasądzona wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 3 czerwca 2008 r., sygn. akt III Ko – 88/08/o, tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za:

- zatrzymanie wnioskodawczyni w grudniu 1981r., a następnie internowanie od dnia 8 stycznia 1982r. do maja 1982r.;**

- **ponowne zatrzymanie w dniu 23 kwietnia 1983r. i tymczasowo aresztowanie od dnia 25 kwietnia 1983r. do dnia 25 lipca 1983r.;**

przekazać do rozpoznania Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu, jako rzeczowo i miejscowo właściwemu.

UZASADNIENIE

W dniu 1 kwietnia 2008r. wnioskodawczyni J. W. złożyła w Sądzie Okręgowym we Wrocławiu wniosek o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia w łącznej wysokości 25.000,- złotych za niesłuszne pozbawienia wolności, oparty o przepis art. 8 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2017r. poz. 1987 z późniejszymi zmianami). W pisemnym wniosku oraz podczas przesłuchania na rozprawie głównej (k. 1, 49-50 akt III Ko – 88/08/o Sądu Okręgowego we Wrocławiu) wnioskodawczyni w dowodziła, że po wprowadzeniu stanu wojennego została zatrzymana w grudniu 1981r., a następnie decyzją Komendanta Wojewódzkiego MO we W. z dnia 8.01.1982r. została internowana. Po zwolnieniu z internowania w maju 1982r. , ponownie została zatrzymana w dniu 23 kwietnia 1983r. i tymczasowo aresztowana od dnia 25 kwietnia 1983r. do dnia 25 lipca 1983r.

Wyrokiem z dnia 3 czerwca 2008r. o sygn. III Ko – 88/08/o Sąd Okręgowy we Wrocławiu uwzględnił w całości ówczesne żądania J. W., zasądzając na podstawie art. 8 ust. 1 i 1a cyt. wyżej ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego od Skarbu Państwa na rzecz J. W. 25.000,- złotych z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku. Wyrok ten uprawomocnił, gdyż żadna ze stron procesowych nie wniosła apelacji i nie sporządzono także uzasadnienia wyroku.

W dniu 14 marca 2018r. J. W. złożyła w Sądzie Apelacyjnym we Wrocławiu wniosek o wznowienie postępowania Sądu Okręgowego we Wrocławiu o sygn. III Ko – 88/08/o w oparciu o art. 540 § 2 k.p.k. W uzasadnieniu swego wniosku J. W. odwołała się do treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011r. o sygn. P – 21/09 stwierdzającego niekonstytucyjność art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2017r. poz. 1987 z późniejszymi zmianami) ograniczającej możliwość przyznania odszkodowania i zadośćuczynienia za represje za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego do kwoty 25.000,- złotych. Wnioskodawczyni podniosła, że przepisy ustawy lutowej pozwalały na dochodzenie odszkodowania i zadośćuczynienia jedynie w kwocie 25.000,- złotych i tylko dlatego dochodziła takiej kwoty.

Postanowieniem z dnia 7 czerwca 2018r. sygn. akt II AKo – 45/18 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, orzekający w innym składzie niż obecnie, na podstawie art. 545 § 3 k.p.k. odmówił przyjęcia wniosku J. W. o wznowienie postępowania (bez wzywania wnioskodawczyni do usunięcia braków formalnych wniosku o wznowienie postępowania, który powinien zostać sporządzony przez adwokata albo radcę prawnego i opłacony), a także zwolnił wnioskodawczynię od opłaty od wniosku.

W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Apelacyjny zajął stanowisko, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2008r. sygn. P – 21/09 uzasadnia wznowienie postępowania o odszkodowanie i zadośćuczynienie, dochodzone na podstawie przepisów ustawy lutowej, w oparciu o podstawę z art. 540 § 2 k.p.k., jedynie w zakresie, w jakim przepis art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2017r. poz. 1987 z późniejszymi zmianami) blokował możliwość zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia ponad wielkość 25.000,- złotych, przy ustaleniu rzeczywistej szkody i należnego zadośćuczynienia na poziomie wyższym.

Tymczasem, żądanie wnioskodawczyni nie przekraczało pierwotnie kwoty 25.000,- złotych i Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 3 czerwca 2008r. o sygn. III Ko – 88/08/o w całości uwzględnił to żądanie, zasądzając maksymalną kwotę

dopuszczalną wedle ówczesnego stanu prawnego. Jak stwierdził Sąd Apelacyjny, postępowanie należałoby wznowić w sytuacji, gdyby sąd oddalił żądanie wnioskodawczyni ponad kwotę 25 000,- zł podnosząc, że ustawa limitowała jedynie do tej wysokości możliwość zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia, co w sprawie tej nie miało miejsca i podstaw do wznowienia postępowania.

Postanowienie to zaskarżyła w całości wnioskodawczyni J. W., która zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła:

1) naruszenie przepisu art. 545 § 3 k.p.k. przez błędne zastosowanie i przyjęcie, że wniosek J. W. o wznowienie postępowania jest oczywiście bezzasadny, podczas gdy wniosek nie jest oczywiście bezzasadny, gdyż został wydany wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011r. sygn. akt P 21/09 stwierdzający, iż art. 8 ust. 1 a ustawy z dnia 23 lutego 1991r. jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 i art. 2 oraz art. 41 ust. 5 w związku z art. 77 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

2) błędne przyjęcie, że skoro żądanie J. W. z wniosku z dnia 1 kwietnia 2008r. opiewało na kwotę 25.000,- zł, to jej wniosek o wznowienie postępowania i zasądzenie dalszych kwot nie może zostać uwzględniony, podczas gdy wniosek z dnia 1 kwietnia 2008r. J. W. sporządziła samodzielnie, nie miała pełnomocnika w sprawie, a przepis art. 8 ust. 1 a cyt. wyżej ustawy wyraźnie określał kwotę maksymalną, jakiej można było dochodzić z tytułu odszkodowania i zadośćuczynienia i Sąd Okręgowy w 2008r. nie zasądziłby wnioskodawczyni wyższej kwoty ponad 25.000,- zł, pomimo iż jej straty i krzywdy w rzeczywistości są wyższe od kwoty, która wówczas została określona w ustawie o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego;

3) pominięcie, że szkoda majątkowa i krzywda, jakiej wnioskodawczyni doznała w związku z represjami jest bardzo szeroka i skutki tych represji odczuwa zarówno w kwestii materialnej jak i fizycznej, zdrowotnej do dnia dzisiejszego, psychika wnioskodawczyni została okaleczona oraz ma przed sobą wizję bardzo skromnej i niskiej emerytury.

Podnosząc powyższe zarzuty, wnioskodawczyni J. W. wniosła o:

1) uchylenie zaskarżonego postanowienia i nadanie wnioskowi J. W. z dnia 14 marca 2018r. dalszego biegu i przyjęcie go do rozpoznania;

2) wyznaczenie adwokata z urzędu w postępowaniu zarówno przy rozpoznaniu zażalenia, jak i w postępowaniu dotyczącym mojego wniosku;

3) zwolnienie wnioskodawczyni od opłat sądowych z uwagi na trudną sytuację materialną.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wniosek o wznowienie postępowania zakończony wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 3 czerwca 2008r. sygn. akt III Ko – 88/08/o, którym zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz J. W. 25.000,- złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne pozbawienia wolności, a także o uchylenie tego wyroku, nie znajduje podstawy prawnej i dlatego nie podlega uwzględnieniu. Składająca taki wniosek J. W. nie dostrzega tej podstawowej okoliczności, że powyższy wyrok Sądu Okręgowego w zakresie, w jakim zasądzono na rzecz wnioskodawcy tytułem zadośćuczynienia za represjonowanie przez niesłuszne pozbawienia wolności (internowanie i tymczasowe aresztowanie) jest prawidłowy i znajduje podstawę w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2017r. poz. 1987 z późniejszymi zmianami). Powyższy przepis ustawy lutowej nie został zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny. Uchylenie wyroku w tej części oznaczałoby pozbawienie wnioskodawczynię tytułu do otrzymanego już odszkodowania i zadośćuczynienia w wysokości 25.000,- złotych.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011r., sygn. P – 21/09, na który w uzasadnieniu wniosku powołuje się wnioskodawczyni J. W., orzekł o niezgodności z Konstytucją przepisu art. 8 ust 1a ustawy z dnia 23 lutego 1991r.

o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149, z 1993r. Nr 36, poz. 159, z 1995 r. Nr 28, poz. 143, z 1998r. Nr 97, poz. 604, z 2002r. Nr 240, poz. 2055, z 2004r. Nr 273, poz. 2703, z 2007r. Nr 191, poz. 1372 oraz z 2009r. Nr 14, poz. 74, zwanej dalej ustawą lutową), dodanego ustawą z dnia 19 września 2007r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 191, poz. 1372) w zakresie, w jakim przepis ten ograniczał możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych na podstawie art. 8 ust 1 ustawy lutowej do wysokości 25.000,- złotych.

Powyższe oznacza, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011r. (sygn. P – 21/09) stanowi podstawę z art. 545 § 2 k.p.k. do wznowienia postępowania w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia za represje związane z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego wynikające z niesłusznego pozbawienia wolności tylko wówczas, gdy prawomocne orzeczenie kończące takie postępowanie zostało wydane na podstawie art. 8 ust.1a ustawy lutowej (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2017r. poz. 1987 z późniejszymi zmianami) i przez zastosowanie tego przepisu sąd ograniczył odszkodowanie i zadośćuczynienie do wysokości 25.000,- zł. Na taki skutek wyroku z dnia 1 marca 2011r. (sygn. P – 21/09) Trybunał Konstytucyjny wskazał w uzasadnieniu wyroku stwierdzając, że do spraw rozstrzyganych na podstawie art. 8 ust. 1 znowelizowanej ustawy lutowej (i na analogicznych zasadach art. 11 ustawy lutowej) wyrok Trybunału oznacza możliwość wznowienia postępowania – pod warunkiem, że przy rozstrzyganiu tych spraw zastosowanie znalazły art. 8 ust. 1a i art. 8 ust. 1d ustawy lutowej (podkreśl. S.A.). Dotyczy to więc sytuacji: 1) w których żądanie wniosków i poniesiona szkoda i krzywda przekraczały przewidziane w ustawie 25.000,- zł; 2) gdy sąd nie przyznał odszkodowania lub zadośćuczynienia w oparciu o wcześniejsze jego uzyskanie na podstawie innego tytułu wymienionego w ustawie.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011r. sygn. P – 21/09 stanowi podstawę z art. 540 § 2 k.p.k. do wznowienia postępowania w sprawie o odszkodowanie i zadośćuczynienie za represje w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego tylko w części, w jakiej żądanie wniosku przekraczające 25.000,- zł zostało przez sąd oddalone z powodu ograniczenia wynikającego z niekonstytucyjnego przepisu art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2017r. poz. 1987 z późniejszymi zmianami). Jeżeli w wyroku zasądzającym odszkodowanie i zadośćuczynienie, zapadłym przed orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011r. sygn. P – 21/09, nie zawarto rozstrzygnięcia oddalającego żądanie wnioskodawcy przekraczające kwotę 25.000,- złotych (zarówno w wypadku, gdy zgłaszał roszczenie przekraczające tę kwotę, jak i nie zgłaszał takiego roszczenia, respektując ograniczenia wynikające z art. 8 ust. 1a cyt. ustawy), to nie ma podstaw do wznowienia postępowania, gdyż sąd orzekający nie rozstrzygnął w zakresie takiego roszczenia. Nie ma także powodów do uznania, że zachodzi ujemna przesłanka procesowa (res iudicata) co do wspomnianego roszczenia, a zatem nie ma podstaw do umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Wniosek o zasądzenie dalszego żądania odszkodowania i zadośćuczynienia ponad zasądzoną pierwotnie kwotę 25.000,- złotych podlega w tym wypadku rozpoznaniu w odrębnym procesie.

W sprawie wnioskodawczyni J. W., Sąd Okręgowy we Wrocławiu, w wyroku z dnia 3 czerwca 2008r. o sygn. III Ko – 88/08/o nie rozstrzygał o wniosku na podstawie art. 8 ust 1a ustawy lutowej.

W wyroku tym jednak, Sąd Okręgowy wprawdzie zasądził na rzecz wnioskodawczyni tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia (za cierpienia wywołane internowaniem oraz zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem) kwotę 25.000,- złotych wyznaczoną w art. 8 ust. 1a ustawy lutowej, w brzmieniu wówczas obowiązującym, ale jednocześnie nie rozstrzygnął negatywnie o dalszych żądaniach wnioskodawczyni, ani nie odniósł się do tego, jaki był ostatecznie rozmiar wszystkich szkód i krzywd J. W. wynikających z

••

- zatrzymania wnioskodawczyni w grudniu 1981r., a następnie internowania od dnia 8 stycznia 1982r. do maja 1982r.;
- ponownego zatrzymania w dniu 23 kwietnia 1983r. i tymczasowego aresztowania od dnia 25 kwietnia 1983r. do dnia 25 lipca 1983r.

Brak uzasadnienia wydanego wówczas wyroku każe wręcz wyrazić przekonanie, że zapadły wyrok był bezsporny wyłącznie co do zasądzenia kwoty maksymalnej wynikającej z ograniczenia z art. 8 ust. 1a ustawy lutowej, natomiast wcale nie zawierał rozstrzygnięcia, czy i jakie roszczenia ostatecznie składają się na szkodę i krzywdę wnioskodawczyni, a także czy w pełni rekompensuje je kwota 25.000,- złotych.

Należy bowiem zauważyć, że J. W., mając na uwadze treść art. 8 ust 1a ustawy lutowej, w pierwszym wniosku skierowanym do Sądu Okręgowego we Wrocławiu o odszkodowanie i zadośćuczynienie wnosila o zasądzenie na jej rzecz łącznie 25.000,- złotych (k. 1 akt o sygnaturze III Ko – 88/08/o). Rozpoznając powyższy wniosek Sąd Okręgowy we Wrocławiu, w wyroku z dnia 3 czerwca 2008r. o sygn. III Ko – 88/08/o, zasądził na rzecz J. W. tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia 25.000,- złotych i w żaden sposób nie wypowiedział się (nie rozstrzygnął) o ewentualnych dalszych roszczeniach. Żądania takie nie zostały oddalone (wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 3 czerwca 2008r. o sygn. III Ko – 88/08/o – k.51 tychże akt). Powyższe nie pozwala przyjąć, aby w tej części żądań J. W. nastąpiła powaga rzeczy osądzonej (res iudicata), co oznacza konieczność ich rozpoznania przez rzeczowo i miejscowo do tego właściwy Sąd Okręgowy we Wrocławiu.

Mając powyższe na uwadze, należało nie uwzględnić zażalenia i utrzymać w mocy postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 7 czerwca 2018r. sygn. akt III Ko – 45/18 o odmowie przyjęcia wniosku J. W. o wznowienie postępowania zakończony wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 3 czerwca 2008r. sygn. akt III Ko – 88/08/o, którym zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz J. W. 25.000,- złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne pozbawienia wolności.

Natomiast, sporządzony przez wnioskodawczynię J. W. wniosek „o wznowienie postępowania” w sprawie III Ko – 88/08/o Sądu Okręgowego we Wrocławiu należało odczytać i przyjąć do rozpoznania, jako wniosek o wydanie rozstrzygnięcia uzupełniającego, którego zabrakło w wyroku z dnia 3 czerwca 2008r. zapadłego w powyższej sprawie.

Ponieważ wniosek o wznowienie postępowania był oczywiście bezpodstawny, nie uwzględniono wniosku J. W. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu z postępowaniu wznowieniowym i zwolniono ją od ponoszenia kosztów postępowania wznowieniowego, opierając się o przepisy art. 623 k.p.k. w zw. z art. 639 k.p.k.

SSA Barbara Krameris SSA Bogusław Tocicki (spr.) SSA Grzegorz Kapera